

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta Theoderici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

monitione premissa sententia excom-
micationis quā ferimus in his scriptis
innodamus. grauius nihilominus pro-
cessuri put nobis videbitur iusticia me-
diant. Damus insuper dilecto nobis
officiali curie nostre pmissa declarandi
processus aggrauandi et suspendendi a
sententijs absoluedi et cetera in pmissis
faciendi put sibi videbitur expedire
tenore presentium plenā et liberā poter-
tatez. Datum Godesberch nostro sub si-
gillo presentibus impenso. Anno domi-
ni Millesimo trecentesimo nonagesimo
die. xvi. mensis Septembris.

Vult epus exequi lras apostolicas in
forma pauperū ad ipm directas.

Theodericus dei et sedis apostolice
gratia archiepiscopus Coloniensis
sacri imperij p Italiam archicancellarius
vniuersis et singulis quorū interest aue-
quos presens negociū agit seu tēge-
re poterit quolibz in futurū volumus
esse notū. qd cū dudum sanctissimus in
christo pater et dñs noster dñs Grego-
rius. xi. per suas certi tenoris lras sub
ea forma s3 quā sedes apostolica p pau-
peribus clericis scribere p̄sueuit nobis
directas cum clausula. qd si hmoi lras ex-
equi nō possemus nec vellemus alie p-
sone in eisdem lris expresse eas executi-
oni demādarēt. mādauit q̄ten? de debi-
ta cōuersatione clericorū nōnullorum
nostrarū ciuitatis et diocesis iuxta for-
mā lrarū p̄dictarū inquisito et repro-
ac p̄nūciato ipos abiles existere et ido-
neos ad hmoi bñficia iux carūdez lrarū
tenore obtinēda. eisdē de ipis bñficijs
spectatibus ad collationē p̄latorū seu ca-
pitulorū. monachorū. cōuentū vel pso-
narū ciuitatū n̄rarū p̄dictarū qui et
que in eisdem exprimuntur. puidere cu-
raremus. Et cum cū nonnulli put ad

nos fida perduxit. Relatio pretendēti.
nos lras hmoi exequi tunc nō potuisse
nec voluisse ad inquisitionē et pronun-
tiationē p̄dictas alij vero ad vltiores
earūde executionez processerunt lrarū
Igitur ne circa premissa contra formā
dictarū lrarū p quēcūq3 vigore clau-
sule s̄p̄dicte quicqd quod viribus non
subsistat ad p̄nūciēz etiā et iacturā hmoi
pauperū clericorū cōtingat deinceps ac-
tentari. Et si quid forsan indebite p̄s-
umptū fuerit p appositionē. debiti res-
medij ipis clericis si petant in hoc casu
oportune valeat subueniri. vniuersitati
vire ac oibus et singulis quorū interest
insinuamus qd in p̄nti synodo ne quēq3
lateat premissa mandamus publicari qd
n̄re intentionis est put etiā prius quo-
tidie extitit dictas litteras exequi vo-
luisse et velle reuerētē vt tenemur iux
earūde cōtinentiā et tenorez. sup quorū
etiā executione et p alias n̄ras certi
tenoris lras officiali n̄ro Coloniensi sub cer-
ta forma cōmissimus vices n̄ras In quo-
rū testimonij sigillū n̄m p̄ntib? duxi-
mus apponendū. Datum anno dñi. M. cccc.
lxxi. penultima die Mensis Septembris.

Incipiūt capitula

statutorū prouincialium editorū in synodo
sub Anno dñi. M. cccc. xliij. a bone mei-
monē Theoderico archiepo Coloni.

Theodericus dei gratia sancte Co-
lonie ecclesie archiepiscopus. sacri impe-
rij p Italiam archicancellarius.
Westphalie et angarie dux. &c. Licet
p sacros canones sanctorū patrum. satis
abunde cōtra notorios focarios presby-
teros sicut et clericos in sacris ordinibus
cōstitutos et beneficiarios focarias
et concubinas et mulieres suspectas in
domibus suis et extra domū in prochia

Statuta Theoderici. lxx.

publice habentes. puius existat. Quia
in succedente malicia tps moderni la
bes hmoi criminis in ecclesia dei in tan
tu moleuit q scadala plurima in popu
lo sunt exorta. et verisiliter exoriri pote
runt in futurū. et ex fide dignoz relatio
ne pcepimus q quidā ecclesiariū plati z
aliq etiā capitula ad quos vel ad quē im
mediate correctio coniundim vel diui
sim ex statuto seu cōsuetudine dinoscit
ur ptenere obtentu cōmodi spalis vel ex
negligentia tales in suis iniquitatibus
sustinuerūt et sustinent. Ideo hoc sacro
provinciali cōcilio approbāte monemus
oēs et singulos. ecclesiariū prelatos et
alios quoscūqz nostre prouincie. etiā ca
pitula et collegia ad quos vlt quē hmoi
presbyteroz clericoz in sacris ordinibz
constitutorū ac beneficiatorū et aliorum
correctio coniundim vel diuisim imme
diate spectare dinoscitur. Quatenus in
fra sex septimanarū spatium post pñtiū
statutorū prouincialium publicationē mo
natis in specie et notatis sub pena iuri
et alijs formidabilibus maximis omnes z
singulos presbyteros et clericos in sa
cris ordinibus constitutos vt infra no
uiz dierū spatium post hmoi monitio
nez eis factā quorū dierū tres p pmo.
scilicet focarias seu concubinas a se re
moueāt. et ipas ab eorū cohabitationē
et a prochia penitus expellāt. Ipas vlt
alias minime in eorum habitationibus
et prochia admissuri. Alioquin inobe
dientes ab officijs diuinorū suspendāt
z si proteruitas eoz hoc exegerit bene
ficijs suis priuentur. Et si prelati et alijs
etiā capitula ad quos correctio prescri
ptorū immediate coniundim vel diuisim
ptenere dinoscitur prescriptos concubi
narios effectualiter nō correxerint Ita
q ipsi prescriptas mulieres a se et parro
chia nō remoueāt cū effectu vel animo
aut alias in eorum habitationes vel p
rochia resumpserint. Et prescripti pre
lati et capitula tales presbyteros vel

clericos beneficiatos vel nō beneficiat
os in suis iniquitatibus per spatium sex
septimanarū sustinuerint. Ex tunc vo
lumus q correctio talium presbyterorū
et clericorum beneficiatorū z nō bene
ficiatorum ad diocesanos locorum ple
narie deuoluatur. Et si diocesani loco
rum per sex spatium mensium huiusmo
di delicta reliquerint incorecta. Cum
ex tunc possint notari de negligentia.
volumus et statuimus. q ex tunc illorū
delictorum et delinquentium correctio
ad nos libere deuoluatur. nō obstanti
bus quibuscūqz pactis consuetudini
bus seu statutis. Inhibemus etiam ne
beneficiari predicti filios aut filias vel
concubinas dorent. aut dicent de patri
monio crucifixi. aut talium nuptijs vel
etiam exequijs audeant interesse. et qui
contrafecerint pena canonica pcellatur

Item licz per sacros canones sit
prouisum Contra obtinentes tempora
le dominiūz interdicitur suis subditi
ne prelati aut clericis seu psonis eccle
siasticis quicūqz vendant vel emant ali
quid ab eisdem neq ipsi blada molant.
coquant panem. Alia obsequia exhu
bere presumant aliquando interdicitur
Cū talia in derogationez ecclesiastice li
bertatis presumantur quia tamen per
sepe vniuersitates ciuitatum. opidorū.
villarū. et aliorum locorum. Necnon
collegia. societates. seu corpora minist
riorum. seu officiorum mechanicorum.
prescriptis similia et interdum maiora
cōmittunt. et contra tales prouisum est.
Ideo statuimus et ordinamus omnes
et singulos ad hoc opem consiliū auxi
lium vel fauorem prebentes excommu
nicationis sententiam incurrere ipso fa
cto. Et quia per premissa prouidimus
clericis contra laicos. volentes etiam
prouidere laicis contra clericos. Sta
tuimus q ipsi laicis de clericis cōque
ad iij.

rentes ab iporum clericorum iudiciis
fiat iustitia expedita.

Item statuimus q[uod] officialis noster
Coloniensis qui fuerit pro tempore in
causis appellationum que ad curiam nostram ab
audientia suffraganeorum nostrorum seu co-
rum officialium deuoluentur. seu hacten-
us sunt deuolute. seruet iura communia
et maxime illa que introducta sunt per
se. recorda. Innocentium papam quartum
que hodie sunt inserta libro sexto decre-
talium. alioquin ipsum officialem nostrum
ab officio suspendimus.

Item cum presumptuosa quorundam
dominorum temporalium iudicium. scilicet
binorum. consulum. vniuersitatum. ciuita-
tum. opidorum. villarum. et aliorum loco-
rum. necnon collegiorum societatum. seu
corporum ministeriorum et officiariorum
mechanicorum. Rectorumque aliorum locorum
vel communium aut quocumque nomine
vel titulo nominare se presumunt seu
presumant in futurum. In nonnullis
nostrarum ciuitatis diocesis necnon pro-
uincie terminis. contra dei ecclesiam suam
extendentes potestates temeritas sic ex-
ercuit. quod consuetudines et obseruationes
veritas et laudabiles pia fidelium deu-
otione introductas non absque scrupulo
heretice prauitatis infringere moluntur.
Inhibendo seu opem operam consilium
auxilium et fauorem ad hec prestando. aut
alijs callidis et occultis machinationibus
seu conditis verbis aut factis perficiendo
ne tempore exequiarum ac in septimis.
tricesimis. et anniuersarijs prophanorum
defunctorum aut alias quocumque tempo-
re. panes carnes vel casei. seu pisces vi-
num vel cerusia seu candelae vel denarii
aut alie res quelibet prout iuxta morem et
consuetudinem predictam earundem ecclesiarum
capellarum vel altarium sub anti-
quis temporibus obtentum fuit a christi-

fidelibus utriusque sexus hominibus offe-
rantur. Ne etiam quis minus aut ali-
ud quam certam monetam aut eius valore aut
petias effraete monete. aut consue in pre-
iudicium ecclesiastice libertatis. ac contra
constitutiones et obseruationes memora-
tas offerat temporibus antedictis. Cum
premissa in diuine maiestatis offensam
a qua maiestate laici prescripti suas me-
rito sibi datas recognoscere deberent po-
testates ac ecclesiarum earundem ac con-
suetudinum et obseruantiarum predicta-
rum grandes perniciem reddere dinoscun-
tur. Nos igitur huiusmodi ausibus nei-
sarijs occurrere cupientes districtius
inhibemus ne quis in modis prescriptis.
vel alijs quibuscumque dictas consuetudi-
nes infringat aut valeat infringere si-
ue violare procuret. aut talia mandata
vel statuta et nouas consuetudines. ami-
mo verius corruptelas de nouo intro-
ducant. nec per se alios vel quibuscumque
machinationibus conditis verbis vel
factis qualitercumque efficiendo impedi-
ant. quo minus dicte aut queuis alie ob-
lationes ecclesijs aut ecclesiasticis per-
sonis quibuscumque iuxta vota fidelium
libere offerantur. Nec ad predicta faci-
enda vel non facienda. dent consilium auxi-
lium opem operam vel fauorem publice
vel occulte.

Insuper districte precipiendo manda-
mus ut in contrarium attentata si que sint
reuocent et reuocari procurent cum ef-
fectu infra menses post publicationem
huiusmodi nostri statuti. Alioquin in om-
nes et singulos in premissis contrarius
facientes et in his nostris. aut aliquo ipso-
rum inobedientes et rebelles excommu-
nicationis sententiam quam etiam in ipsos
per nos commune incidisse reputamus. fe-
rimus in his scriptis. Et qua nisi rectori
ecclesie capelle vel altaris cuius ob-
latio ut premititur impedita fuerit vel

diminuta. de iniurijs. damnis. expensis. et interesse prius integre satisfactuz fuerit. nullatenus absoluantur. Volentes qd vniuersi et singuli ecclesiaruz rector et eorum vices gerentes predicti quoru interest premissa suis proclianis singulis mensibus semel publicare non omittant. Et si vniuersitas in premissis vel aliquo premissorum deliquerit vel contrafecerit ecclesiastico supponimus interdicto.

Item statuimus et inhibemus sub pena excommunicationis late sententie ne quis de officio questionatus elemosinaruz se intromittat nisi in sacris ordinibus fuerit constitutus. Nec ambone ad predicandū populo. aut charitativa postulanduz subsidia. aut indulgentias sibi commissas insinuandum. vel aliud qd in eorum litteris apostolicis vel diocesisani episcopi continetur exponendum. nisi in sacerdotio constitutus ascendere presumat. Mādantes vniuersis et singulis diocesisanis nostris capitulis et alijs ad quos talium constitutio dinoscitur pertinere. ne alicui nisi fm formam statuti litteras concedant et extra istam formam concessas. quātotius reuocare procurent.

Item statuimus ne canonici ac beneficiarii in ecclesia vagentur. in choro vel in ecclesia aut etiam infra ecclesiam vel cemiteriuz de loco ad locum nec stādo vel sedendo inutiliter fabulētur qd diu inibi diuina paguntur. Sed morose et distinde in choro intendant diuinitas sub penis priuationis fructuum ad octo dies.

Item statuimus et ordinamus sub pena excommunicationis quam ferimus in his scriptis. ne aliquis rector aut perpetuus vicarius proclialis ecclesie seu etiam capelle ordinet. constituat vel de-

putet aliquem religiosuz mendicantem vel nō mendicantem ad regenduz et gubernanduz seu offician ecclesiam suam vel eius vicariā seu capellaz. aut alias vices suas cōmittere talibus presumat diuimodo alter idoneus cōmode haberi poterit. dolo et fraude seclusis.

Datum statutum et ordinatum Colonię de consilio et in presentia venerabilū virorum ambasiatorum et nunciū orū Reuerendorū patrum et domitorū suffraganeorum nostrorum Leo dieñ. Traiectēñ. Monasteriēñ. Wyndēñ. et Snaburgeñ. episcoporum. Ac capitulorū ecclesiarū earūdeꝝ qui ad hoc missi fuerūt in multitudine copiosa. Anno domini Millesimo Quadringētesimo vicesimotercio die Sabbati vicesima. Mensis martij. Sub sigillo nro pñtib⁹ impresso in testimoniu premissoꝝ.

Theoderic⁹ dei gratia sancte Colonię ecclesie archieps. sacri imperij per Italiā archicācellarius Westphalie et angarie dux. &c. Cum nos nup editionē nroꝝ statutoꝝ pñcialiū et in sessionib⁹ nri concilij pñcialis solemniter publicatoꝝ auctoritatē consensum et operā dederimus. Jura tñ et iurisdictiones aut libertates suffraganeorum nroꝝ et ecclesiarū aut alioꝝ quorūcūqz iudiciū pñcie nre tollere aut ledere vel eos ad aliqd verisimiliter impossibile obligare nō intēdebamus nec intendimus. Idcirco ad oēs ambiguitates tollendā que circa statutū pñdez in hoc sacro cōcilio cōtra cōcubinarios editum possit suboriri. Declaramus hoc statutum ad notorios cōcubinarios cōcubinas in eorum habitationibus vel alibi publice detineñ duntaxat extendi debere. Nolumus etiam vigore dicti statuti nobis aliquam iurisdictionē acquiri vel ad nos deuolui. karolinam in generali concilio cōstantiēñ. approbatā.

Ad uñ.

Statuta Theoderici.

mandamus ab oibus observari. Ipsasq;
in alijs constitutionibus statutorij pro-
vincialiū volumus insertā haberi.

Hereses hereticarūq; doctrinas er-
roneas anathematizamus. reprobamus et
totaliter cōdemnamus. asserentes cum
concilio generali cōstitutiō. q; oēs hmoi
articuli. aut sunt piarū auriūz offensiui.
aut seditiosi. aut scādaloſi. vel manifeste
a fide deuī seu expressaz heresim conti-
nenī put in sententia lata contra dictos
hereticos et sua puerſa dogmata plenī
continetur. Qua ppter vniuersos et sin-
gulos subiectos nobis in x̄p̄te sanāe
obedientie requirimus et in eis p̄cipiē-
do mādam⁹. q̄tenus in spiritu virtutis
dei exurgentes p̄dictorū hereticorū seq̄-
ces aut fautores vel receptatores et eo-
rūz doctrinā reprobā eūz opusculis me-
moratis. vbicūq; illos seu illas contig-
erit reperiri diligēter inquiratis. Mo-
bisq; ordinario loci aut alicui et inq̄ſito-
ribus heretice prauitatis ad hoc a sede
apostolica deputatis vel deputandis. p/
datis vel reuelatis atq; mediāre iustitia
hō respiciuerint exterminari fidelit p/
curetis. Nos enī oibus p̄ n̄fraz provin-
ciam constitutis. confessis et contritis
qui ad hoc operā vel efficacīā dederint
aut qui in expeditione exercitū cōtra
dictos hereticos profecti fuerint de om-
nipotentis dei misericordia et sanctorū
ac sanctorū n̄roz patronorū et patro-
narū meritis aut precibus cōfisi. Qua
draginta dies indulgentiarū de iūā. al.
eis penitētijs misericorditer in dño re-
laxamus. Suffraganeos p̄uincie n̄re in
dño hortātes. vt his n̄fis indulgentijs
fides in suis citatibus et diocesi⁹ sup̄ad-
dāt. Mādantes insup oibus et singulis
ecclesiariū rectoribus et eorū vicarijs seu
presbyteris alijsq; p̄dicatoib⁹ p̄ p̄uui-
ciā Coloni q; in singulis sermonib⁹ suis
ad populū faciendis exhortationes fa-
ciāt speciales ad inducendum populūz

cōgruis modis vt orationes. ieiunia et
alia pia opa omnesq; presbyteri dicte p̄-
uincie nostre missarum in solennijs cele-
brādis. et alias speciales collectas et sus-
fragia nostro offerāt saluatori. Quate-
nus ecclesie sancte et veris ch̄sticolis
contra quoscūq; p̄secutores aut rebel-
les eiusdem presertim dictaz fidei im-
pugnantes largiri dignetur victoriam
et triumphum.

Item deinceps in singulis ciuita-
tū et locorum p̄uincie nostre p̄uinci-
palibus ecclesijs collegiatis et prochia-
libus. omnibus ferijs sextis hora meri-
diei. vel circa in memoriā passionis et
mortis domini nostri iesu ch̄risti n̄roz
redemptoris solenniter cāpana cuiusli-
bet ecclesiarum magna pulsetur ad exci-
tandū ch̄stifideles vt eadem hora mor-
tū passionis ch̄risti et sue redēpti-
onis deuotius recolant et p̄ eius meri-
ta misericordiā dei p̄ p̄missis et omni ne-
cessitate ecclesie implorent. Similiter
quoq; approbati hoc sacro provinciali cō-
cilio. Statuimus vt deinceps in singu-
lis ecclesijs p̄dictis omni die circa solis
ortum in memoriā compassionis glorio-
se virginis marie pulsetur tribus vici-
bus campana ipius ecclesie. Et p̄ter ba-
c̄tenus circa occasus solis pro saluatio-
ne eiusdem virginis gloriolissime pulsa-
ri cōsuevit. ad hortandum ch̄stifideles
vt in laude ipius virginis incipien-
taz cum salutatione angelica venerentur.
vt ip̄a quam filius eius nihil negans
semper honorat pro nobis et omni ne-
cessitate nostra apud dominum interce-
dat. Nos enim omnibus contritis et
confessis in p̄uincia nostra constitutis.
qui feria sexta tempore pulsus in
memoriā passionis et mortis domini
nostri iesu ch̄risti tria Pater noster.
et tria Ave maria. &c. Necnon qui tem-
pore pulsus. qui singulis diebus fieri

deby circa ortum solis ter salutationem
reginis angelicæ Ave maria flexis geni-
bus orauerit de omnipotentis dei mise-
ricordia et auctoritate nra metropolita-
na. et ordinaria quadraginta dies indul-
gentiarum de iniunctis eis penitentijs. co-
tians quotiens hoc fecerit misericor-
diter in dño relaxamus. Suffraganeos
prouincie nre in dño hortantes vt his
nris indulgentijs similes in suis ciuita-
tibus et diocesi supaddant.

Ad gloriā sancte et intemerate vir-
ginis dei genitricis pro miserie pecca-
toribus filium suum crucifixum assidue
deprecatis et orantis cuius laudes etiā
si ones arenule maris in linguas conuer-
terentur. depromere nequirent. Necnō
ad honorē illius angustie et doloris. dñi
redemptoris nostri iesus christus expans-
manib⁹ in ara crucis. pro salute nostra
imolatus. matrem suā benedictā dilectissi-
mo discipulo suo Johanni euāgeliste
cōmendauit. et presertim vt prophanorū
hereticorū hūiliarū perfidia q̃
imagines ad laudē eius crucifixi et glo-
riose virginis dedicatas. ausu sacrilego
comburare et deuastare minime formi-
darent nec formidant. Statuimus et
ordinamus vt festum cōmemorationis
prefate angustie et doloris beate Marię
virginis. deinceps singulis annis feria
sexta post dominicā Iubilate nisi aliqd̃
festum eodez die interuenerit. Et tunc
prima feria sexta proxima subsequenti.
In primis vesp̃is. matutinis alijsq̃
horis. Necnon in secundis vesp̃is in
choro tantū in omib⁹ ecclesijs prouin-
cie nostre subiectis fm̃ notas ac histo-
rias. et omeliā de eodez festo compositas
solenniter celebretur. Ut dominus no-
ster iesus christus velamina de cordib⁹
eorundez hereticorū auferat et eosdez
ad sacrosanctam fidem catholicam reuocare et christifideles ab errorib⁹ et omni
ni malo per pijsimam suam misericor-

diam preseruare et custodire dignetur
Cuiusq̃ autem interessenti huic mis-
se cum deuotione. de omnipotentis dei
misericordia et auctoritate nostra me-
tropolitani et ordinaria. quadraginta di-
es indulgenti. de iniunctis eis penitentijs
misericorditer in domino relaxamus.
Exhortantes suffraganeos prouincie
nostre in domino vt his nostris indul-
gentijs similes in suis ciuitatib⁹ et dio-
cesibus supaddant.

Eterum mandamus omnibus
suffraganeis nostris et eorū cui-
libz vt statutorum in sacro pro-
uinciali concilio conclusorū et publi-
catorū copiam sub forma autentica in-
fra vnum mensem immediate subsequē-
tē recipiant et suis synodalibus concil-
ijs faciant publicari infra tempus a iu-
re statutū. ne quispiam de sibi subiectis.
de eorum editione pretendere valeat
ignorantiam vel allegare. Et precipue
mandamus decanis ecclesiarū nostrarū
ciuitatis et diocesis ac christianita-
tum decanis. quatenus ea in suis eccle-
sijs et capellis reseruent et publicent.
ac ulterius dent per copias ecclesiarū.
rectoribus decanatuū eorundem. alio-
quin iusto impedimento cessante pre-
missa negligentia excommunicationis
sententiam et tanq̃ inobedientes volu-
mus canonicè puniri Pronunciatur in
ecclesia nostra Coloniensi Sub anno a-
natiuitate domini Millesimo quadrige-
tesimo vicesimotercio. die iouis. xxiij. mē-
sis Aprilis sub sigillo nostro presentib⁹
appenso in testimoniū premissorū.

Approbatio priuilegi cleri Colo-
nienſis circa thelonia. testamēta offi-
ciatos et alia plura. et confirmatio
eiusdez p̃ut sequitur.

Theodericus dei gratia sancte

Statuta Theodrici.

Colontensis ecclesie archiepiscopus, sacri imperij p Italia archicancellarius westphalie et angarie dux. &c.
Notum facimus vniuersis pntes lras viuris seu legi audituris. Quod constituti in nra pntia venerabiles Johannes de lynepe sancti Gereonis. et Walramus de kerpen beate marie ad gradus ppositi. illustres et dilecti consiliarij nri. nec no maioris. ac Theodricus de kempen Sancti andree. et Gotsfridus de hame/ node sancti Seuerini Colontensis ecclesiarum canonici quedam pntia a bone memorie dno Frederico pdecessore nro. priuilegijs. pntis et clero ciuitatis et diocece Colontens nra cōcessa et eius vero sigillo impendē vt puma facie apparuit sigillata nobis exhibuerit et realiter ostenderit. Supplicā humilitē nomine dicti cleri qtenus hmoi priuilegia Innouare. approbare. ratificare. et confirmare dignaremur. Quoru quidē priuilegiu tenores de xbo ad xbu3 discunt esse tales.

Tenor priuilegiu.

Fredericus dei gra sancte Colontensis ecclesie archiepiscopus sacri imperij p Italia archicancellarius dilectis nobis in christo. Priuilegijs pntis ac vniuersis clero ciuitatis et diocece nra Colont. salutē in eo qui est oim vera salus. Iustis petentiū desiderijs dignū est nos promptū facileq prebere auditū. Et vota petentiū q a rationis tramite non discordat affectu psequente cōplere. Capropter petitiones vias nobis vup oblatas. benigno prosequētes affectu gratiose vobis oibus et singulis omnem rancorē si quem p vos vel aliquē cōiter vel diuissim vnq concepimus ex puro corde oino remittim⁹ et medullitus indulgemus vobisq oia

priuilegia. omnesq imunitates libertates et gratias a pdecessoribus nris vobis concessas. ac ecclesiarum consuetudines licitas et honestas cōfirmamus et presentis pagine scripto innouamus. Et vobisq nihilominus infra scriptas libertates et priuilegia ad amicitie mutue et subuentionis reciproce compaginem indissolubili conglutino conuocēdam liberaliter concedentes. In pms q omnes et singuli officarij nostri qui nunc sunt et qui in posterum p nos creabuntur inter alia in iuramento ipsonz contenta corā nobis et nris nomine cleri ciuitatis et diocece nostrarum Colontens Juramentum huiusmodi recipiētibz iurabunt specialiter et expresse q personas res et bona ecclesiastica tēpore administrationis sue pro posse suo defendent. nullasq tallias et exactiones ab eis recipient. collectas ve impendent nec libertates eorum impedian vel perturbent. Et si contrariū quod ab eis per eos. iporum ve subditos vel familiares actum fuerit nisi infra vnius mēsis spatium requisiti ex parte iporum qui positi sunt iniuriam de premissis condignā prestent emendam. Et tunc denunciatione nobis facta. ipos a suis officijs et administrationibus deponemus et nihilominus contra eos ne quouis modo transeant impuniti. per statuta ecclesie nostre Colontens fm iporum seriem pcedatur. Item volumus et presentibus indulgemus q bona ecclesiarum et ecclesiasticarum personarū communiter vel diuissim que negotiationis causa minime deducuntur per loca vbi ex parte nostri thelonium recipitur seu vectigal transuentia sine protractione per thelonarios nostros transire expedire et libere permittantur. Ita tamen q ipis thelonarijs fides fiat per litteras capitulorum Colontens quorum bona deducuntur sub sigillis iporum inserto in cistis de lris quot carrate vini vel quantitates

honorum aliorum ex pre ipsoz et noie de/
ducant. et nihilominus p iuramentu de/
ducantis bona hmoi coprobent. dictaru
psonaru ea bona esse nullis alijs vinis
seu bonis intermixtis. quoz noie defer/
runt. Dicti etiaz thelonarij nri q nunc
sunt et qui in posteru p nos creabunt. au/
rabunt in capitulo Coloni vel sup iura/
mento alibi prefito de pmissis obseruan/
dis dabit lras apas. depositionis et sta/
tutoz penas subituri si prius fecerint
ve in articulo proximo est exprellum.

De testamentis.

Adiungentes pmissis q qlibz platus
ecclesiis nriaruz ciuitatis et diocesis
Coloni pdictay coraz duobus vel tribus
testibus fidedignis suu testamentu seu
ultimu suu voluntate de bonis suis qui/
buscuqz libere valeat ordiare. habeatqz
testamenta et voluntates hmoi. et iporu
executiones absqz cuiusqz impedimen/
to vel obstaculo. roboris plenitudinem
efficacem.

De visitatione.

Et ne clerus ciuitatis nre Coloni pe/
culiari munificencie nre gaudet proga/
na ipsa si nos eos visitare contigerit
ab hinc ad sexennium. pcuraciones re/
mittim? p pntes. Insup vt statui p laco/
rum et cleri nriaruz ciuitatis et diocesis
Coloni pdictaru. p nos vberius qd sum/
me apperim? consulat. ingiqz memori. p/
enetur idē status. pntibus declaram?
platos pores ciuitatis et diocesis Colo/
niens pdictaru aucre ordinaria. non
posse aliter coueniri nisi corā nobismet/
ipsis. et fm eoz cosuetudine hacten? ob/
seruatā. Quz canonici ecclesiaru colle/
giaruz ciuitatis Coloniens ab officiali
nro et alijs ordinarijs iudicibus ad de/
canos suos pro quibuscunqz causis couē/
ti remitti debeāt. hoc petētes nec alias

auctoritate ordinaria iudicari valeant.
nisi in defectu iustitie p decanos et ca/
pitula expedire reddende fm eoz con/
suetudine hactenus obseruatā. Et quia
prochdolor nouis machinatioibus lai/
ci clericis de die in die aplius sunt in/
festi cōtra nouos morbos. noua medica/
menta cogimur pparare. Idcirco ad ex/
medu cleru nrm in pmissis et libertadu
eundē. Statuta pdecessoz nrorum vos/
lumus recenseri corrigi et emendari. ad/
dendo et subtrahendo et etiā acuendo
penas in eis contentas. put cleri vtili/
tas hoc suadebit. Officiales nostrum q
pro tpe fuerit executioni dictorum sta/
tutorum efficaciter et fideliter deputa/
turi. nec p nos nec p dictu officialē seu
quēcuqz alium hmoi executionē reuo/
caturi vl? etiā relaxaturi simpliciter vel
ad tempus. nisi lesio fm eorūde statuto/
rum tenore fuerit satisfactū. Insup etiā
vobis oibus et singulis bona fide pro/
mittimus per pntes. q vos singulos et
vniuersos tam in psonis q rebus red/
ditibusqz prouentibus et obuentioni/
bus vestris quibuscunqz omnibus mo/
dis quibus poterimus defensabimus et
tuebimur et conseruare studebimus ef/
fectiue. Et q cōtra lesores et iniuriato/
res vestros ac libertatu et immunitatu
vestrarum turbatores cuiuscunqz stat?
aut pementie existant. et presertim cō/
tra eos qui de bonis vestris que p loca/
quecunqz negotiationis causa minime
deferuntur. Thelonia pedagia extor/
quent seu vedigal. duriori qua poteru/
mus acrimonia. brachijqz nostri secular/
ris potentia pcedemus. dum sup his p
aliquem vestrum in premissis lesum fue/
rimus requisiti. Et quia ex conquestio/
nibus vestris nuper accepimus. q ec/
clesie monasteria et persone ecclesiastice
nostre iurisdictionis in suis curtiis
per dominos temporales ac interdum
per nostros officiatos in vecturis et a/
lijs oneribus q plurimu pregrauantur

Statuta Theodrici.

Igitur sinceritatibus vris pntibus bona fide pmittimus. q sup his ppso coi filio vias et modos excogitabimus. vt vos ecclesieq vre et monasteria pdicta hmoi oneribus indebite et excessiue no grauent. Etia vobis oibus et singulis benigna pmissione prospiciemus q cleri et p lone ecclesiastice quecuq du vt interdu euenit relaxationes interdictionu ecclesiasticoru in ecclesias suas vel loca aucte nra aut statutoz ecclesie nre locoruz ipetrare coguntur. p sigilliferu curie nre pro tpe existentem indebite no aggrauent exactionibus iporunis. Ceterum vobis oibus et singulis pdictis bona fide pntibus promittim. q vobis oes immunitates libertates puilegia et gras vobis p nos cōcessas et cōcessa effectua liter et firmiter obseruabim. et p nros officiatos quoscūq inuolabiliter mādarim. et faciemus obseruari.

De decimis.

Promittim. ilup q quicūq a collegijs et clericis nre iurisdictioni subiectis decimā seu decimas recipe nos contingeret q decimas ipas p ipis collegijs iporūq dignitatibus. officijs ac ecclesijs prochi alib. et capellis ipis vnitis et anexis. vltiorē solutionē decimarū non exigemus aut exigi faciem. nisi put ipa collegia. hacten. decimas soluere cōsueuerūt pmissis etiā ad beniuolentie vre exuberantiā pleniorē gratiose duximus anne. cēdū. qd nec nos nec officiatū nri in comitatu de hylkenrode vel alijs territorijs nobis subiectis a nobis deputari vl etiā deputadi. de bonis seu terris ecclesiarū. decimas nobis nūc soluentū. Exactiones seu tallias no extorquebimus nec etiā extorquebunt.

De penis in hylkenrode

Et nihilomin. noie Coloni ecclesiarum et monasterioz in comitatu hylkenrode pro pena q vulgariter dicit wedden sex prez solidos et sex denarios tantū soluēt. Nec ad aliā penā iudiciariā q wedde

dicitur ratione possessionū terrarū seu bonorū ecclesiarū et monasterioz pdictorū tenebūt. nisi pena sanguinis sine plectendi. vel penā q hovebbe dicit incurrerint q s luent sicut in alijs territorijs obseruat. ¶ Itē si contingeret nos decimas infra sex ānos a sede aplice impetrare. Nos illas defalcabimus de decimis nobis nup p vos cōcessis. Insup si cōtingeret vos vel ecclesias vias bonis vris spoliari nos decimas nobis p vos cōcessas moderabimur. sic vt ipaz solutio vobis no existat nimū onerosa.

De decimis pape.

Si vero dñs nř summus pōtifer decimas sibi dari veller. nos ad euadendū seu ad mitigandū iparū solutionē. vob cōsilio et auxilio assistem. in qntū absq sedis aplice iniuria possum. et offensa. In quoz oim robur et testimonū sigilluz nřm maius pntibus duximus apponēdū. Datū Colonie Anno dñi. M. ccc. lxxij. die. xvi. Mensis augusti.

Rodericus dei grā sancte Coloniens. ecclesie archiep̄a. sacri imperij p Italiā archicācellarius vniuers et singulis pntia visuris et auditis. salutē et sincerā in dño charitatem. Et si pastoralis sollicitudinis. nris licz insufficientib. humeris impositum exposcat officiū vt vniuersos nre cure cōmissos opportunis fauorib. psequar ad illoz tñ honores et cōmoda pcurandos. nre mētis aciez dirigere tenemur attētius quoz complures nre sibi pita cure pastoralis importātes onera in vinea domi sabaoth fideliter elaborāt. vniuersiq in sortez electi diuinis indolenter laudib. insisteres. nedū p nobis nrisq subditis. sed et p vniuerso grege dñico deu suis oionibus iugiter inspeliāt. Ea ppter dilectoꝝ nobis prioz patorū et caploꝝ maioris et aliaz ecclesiarū ac cleri nray ciuitatis et dioec̄e Coloni pntibus. vtpote rationabilib. inclinati. saluis in oibus et p oia iuribus consue

Statuta Theoderici. lxxij.

indinibus privilegijs et gratijs antiquis
de iure comuni aut a nobis et a nostris
pdecessoribus ipsis concessis quibuscunq;
q; in quibus hec et eorum similia continen-
tuntur expressata. eisdem communiter et
diversim abundantijs concedimus et pro-
mittimus infra scripta. In primis q; cle-
rus universalem tam regularem q; seculam
rem vtriusq; sexus et ecclesias vniuersa-
les nraurum civitatis et diocesis Coloni-
in eorum et civitatibus eorundem personarum re-
bus et bonis vniuersis ab omnibus in-
iurijs oppressionibus et invasionibus vi-
olentis et iniquis. diligenter et fideliter
defensabimus pro toto nro posse. Item
q; clerus secularis predictus et singulari-
res eiusdem cleri secularis persone cuius-
cunq; dignitatis preminencie vel status
existat. Testamenta seu ultimas volun-
tates sua condere et ordinare. eisque con-
ditis et ordinatis executores eorundem
libere vti et ea exequi valeant. ita q; nul-
lus clericus defuncti res aut bona que-
cunq; ad ipsum qualitercunq; pertineant re-
lictas. p nos officiales aut alios commissari-
um nrm quecunq; quolibet arrestari
seu manutangi. seu executores in execu-
tionibus impediri debeant. nisi execu-
toribus ipsis si qui fuerint in genere vel
in specie et alijs quorum interest voca-
tis. Officialis noster Coloniensis p tem-
pore in casu a iure pmissio arrestatione
ipsarum bonorum defuncti decreverit facien-
da. Item q; clerici prefati tam regulares
q; seculares vtriusq; sexus et ecclesiarum
predictarum singulariumq; personarum eo-
rundem vna blada res et bona quecunq;
negociationis tñ causa non deducta co-
ram omnibus et singulis thelonijs. anti-
quis vel novis tam in terris q; in aquis
ad nos et ad ecclesiam nram Coloniensem
pertinentibus. siue liberis. siue obligatis
aut in posterum quibuscunq; obligatis. ex-
pedire. libere penitus et absq; thelonij
pecunie et alterius cuiuscunq; rei rece-
ptione perambunt. Ita tñ q; p lras et

sigilla capitulorum civitatis Coloniensis
et pro ipsis et eorum personis. pro alijs vero
ecclesijs. monasterijs et conventibus ac
personis ecclesiasticis predictis p nras lras
et sigilluz que petentibus ipsis dabimus et
dari volumus gratiose. et p nuncios lras
ipsas presentantes seu ipsa bona deferentes.
Thelonarijs nris fiat fides iuratoria.
q; ea que ducunt sub quantitate in lris
expumenda ad eos quibus ascribuntur
absq; aliorum intermixtione pertineant sine
dolo. Item q; nos et officarii nri quicunq;
q; et ubicunq; sup curribus seu curijs
grangijs decimis bonis et rebus peco-
ribus et pecundibus. colonis partiaris
seu pensionarijs quibuscunq; ipsoz cle-
ri et ecclesiarum singulariumq; personarum
earundem. Exactiones tallias vecturas
et servitia aut alia gravamina quecunq;
insolita et incoñsueti non imponem? nec
recipiemus villo modo. Item q; in de-
cimis seu subsidijs quibuscunq; nobis p
ecclesias et illorū predictos dantis et in an-
tea dandis. Prelati ecclesiarum et monaste-
riorum et officia quecunq; tenent capitu-
la et conventus. necnon vicarii et benefici-
arii in ecclesijs quibuscunq; et ecclesie p-
rochiales et capelle que seu quarū deci-
me alijs ecclesijs dignitatibus vel offi-
cijs incorporate vel annexi consistunt. solu-
tionē huiusmodi subventionis concessit. solu-
vent. sic et quēadmodū hactenus ab an-
tiquo consueverunt. Et si sup huiusmodi so-
lutione subventionis faciēda vel eius
quota seu quantitate aut monete quali-
tate questio vel dubium oriat. In hoc ca-
su stabit iuramento decisio procurato-
ris capituli prelati aut officij tenentis
si in ecclesia collegiata hoc dubium occur-
rerit. vel prelati et conventus religio-
forum cum eos res contingunt. et nichi-
ominus rectores vel vicarii perpetui
prochialium ecclesiarum vel capellarum
in quibus ecclesie vel capelle. aut deci-
me earum incorporate existunt vel an-
nexi. forma vero iuramenti prestandi

*forma iuramenti
prelati p pro
curatoris h*

Statuta Nicolai cuse

hec erit Jurabunt ratiis sacris euāge-
lijs solutionē et contributionez hmoi
subuentionis de qua questio est exorta.
viderūt et audierunt suis tpiib⁹ quoti-
ens subuēctio et decima cōcessa facta fue-
rit. sic taliter et nō aliter put ipsi asserūt
et dicunt. factaz fuisse ab antiquo. et ita
solutionez et cōtributionez factā fuisse
a suis prelatīs et vītatib⁹ fuisse hacten⁹
incōcisse. Itē q in ecclesijs in quibus
sunt simul canonici et canonice stat⁹ or-
dinis cuiuscūq ab ipīs dimissim decime
vel subsidia nō petant. sed simul vna so-
lutione cōsuetā et quātitate cōcessa trā-
sibunt absoluit. Itē q in solutione seu
prestatiōe decimarū seu subsidij prestā-
di p totā westphaliā. et p pres inferio-
res ab opido nro Musstien deorsuz mari-
culus seu niger thuren vñus pro vno
denario cōputetur. Itē q pauper ec-
clesiarū monasteriorū conuentuū recto-
rum ecclesiarū prochialuz capellaruz
et aliorum quorūcūq excusationes le-
gitime sup impotentia soluēdi prestari
de ab officiali nro Colōn seu alio a no-
bis ad hoc cōmissario deputando reci-
piantur expedire. Itē q quorūcūq de
decimis seu subsidijs in preterito datis
vel dandis in futurū. solutio facta in re-
gistris receptorū inuenitur vel inuenie-
tur aut que p lras vel alias legitie put
officiali nro Colōn videbit probari pos-
sunt pro soluto sine psonarū vel eccle-
siarū vltiori veratione teneri debet
at et haberi. Item q interdicta ecclesi-
astica auctoritate statutorū ecclesie Colo-
niē occasione forefacti cuiuscūq obser-
uata vel obseruāda in quo forefacto cū
exptum fuerit et inuentū q rector eccle-
sie vel prochianorū cōmunitas culpā vl-
causaz nō habuerint. gratis relaxentur
et benigne. Itē q interdicta similia rite
et legitime lata obseruata ferenda et ob-
seruāda. sine expressa volūtate et consen-
su pris seu lesi nullatenus relaxentur.
In quorū testimoniū et robur pntes

lras nostri sigilli appēssione dedimus cō-
munitas. Datum Colonie Anno domi-
ni. M. ccc. lxxij. ipo die beati michaelis
archangeli. Nos vero hmoi priuile-
gijs p nos vīs et inspectis. ac p fideles
cōmissarios nros a nobis ad hoc specia-
liter deputatos diligenter examinatis
Quia omnia et singula in eis contenta
iusta et rationabilia fuisse et esse cōper-
rimus. Idcirco supplicationi predīce
beniuole annueñ de consilio ac cōsensu
capli nostri Colōn memorata priuilegia
in omnibus et singulis eorum tenorib⁹
et punctis tenore pntium innouamus
approbamus ratificamus et auctoritate
nostra ordinaria cōfirmamus. easdemq
sub premisis suis tenorib⁹ et nouo cō-
cedimus. In quorum omnium robur et
testimonium sigilluz nrm maius pntib⁹
durimus apponendum. Datuz Colonie
Anno dñi. M. cccc. xvij. die. xix. mensis
Februarij.

Statutum prouincie
le dñi Nicolai de Cusa cardinalis et le-
gati de latere p alemāniā.

Theodericus dei gra sancte Col-
loñ ecclesie archiepo. sacri rho-
mani imperij p Italiam archicā-
cellarius. westphalie et angarie dux. ap-
postolice sedis legatus. It. Reuerendo
in chō patri dño Johāni epo Leodiēñ
salutē in dño. Quia reuerendissimus in
christo pater ac dñs dñs Nicolauis ti-
tulo. sancti petri ad vincula sacrosancte
romane ecclesie presbyter Cardinalis
ac p alemāniā aplice sedis legat⁹ in pr-
uinciali concilio Colōn p suā pmitatem
reuerēdissimā. ac nos iudicio ac conuo-
cato pro reformatione ecclesiastici stat⁹
nōnullas ordinationes et statuta cōdi-
derit. statuerit et ordinauerit qñ et qñ
omniū tenores de verbo ad verbū ser-
quūt et sunt tales.